

Збарзька централізована бібліотечна система
Центральна бібліотека
Методично-бібліографічний відділ

Наша планета – колиска життя

2020-ИЙ – МІЖНАРОДНИЙ РІК ЗДОРОВ'Я

Методично-бібліографічні поради

Збараж - 2020

УДК 314/316(4)(7)

Н 37

Матеріал підготувала: Л. Буряк, методист ЦБС;

Редактор: Т. Кульпа, зав. методично-бібліографічного відділу;

Комп'ютерний набір: Л. Буряк;

Відповідальна за випуск: О. Бойко, директор ЦБС

Н 37 *Наша планета – колыска життя* [Текст]: 2020 – ий – Міжнародний рік здоров'я: метод. бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Л. Буряк; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2020. – 24 с.

Методично-бібліографічні поради адресовані бібліотекарям публічних та шкільних бібліотек, клубним працівникам, вчителям, студентам та учням.

Електронну версію посібника розміщено на веб-сайті Збаразької ЦБС:

УДК 314/316(4)(7)

© Збаразька централізована бібліотечна система, 2020

Ми живемо на самому дні блакитного повітряного океану Землі - її атмосферного шару. Земля – це наш дім. А який він? Французький географ Елізе Реклю дуже влучно сказав: «Людина створює навколишнє середовище по своєму образу і подоби». Тобто ми маємо те навколишнє середовище, яке заслужили.

Небачено активна й здебільшого непередумана діяльність людини, супроводжувана знищенням природних ресурсів і забрудненням навколишнього середовища, призвела до того, що нині біосфера планети перебуває в критичному стані,

коли до глобальної катастрофи залишилися лічені кроки.

Виникли екологічні проблеми не сьогодні й не вчора. Як свідчать стародавні літописи, ще близько 4 тисяч років тому вавилонський цар Хаммураті, а пізніше – китайські й монгольські імператори та європейські монархи вже дбали про збереження природи й видавали накази про охорону лісів, трав'яного покриву степів, водних джерел.

Українська козацька старшина, незважаючи на надзвичайне багатство нашої природи тих часів, теж уболівала за збереження довкілля.

Із розвитком цивілізації та науково-технічного прогресу, бурхливим зростанням кількості населення на Землі, обсягів виробництва та його відходів проблеми стосунків між природою та суспільством дедалі загострюються. Страшною дійсністю стали голод, отруєні річки та моря, задушливе шкідливе повітря у великих промислових центрах, загублені ліси, сотні зниклих видів тварин і рослин, загроза кліматичних аномалій, ерозія та майже повне виснаження ґрунтів у аграрних районах.

Екологічна криза грізно нависла над усім світом, вона вже «схопила нас за горло». «Екологічна бомба» уповільненої дії, яку ми, всі країни і народи, посилено починаємо «вибухівкою» із відходів виробничої діяльності, здатна спустошити наш спільний дім - планету Земля, перетворити її на безлюдну пустелю.

Наше покоління практично в усіх куточках планети безсоромно грабує в коморах природи те, що належить дітям і онукам. Ліквідація глобальної екологічної кризи є на сьогодні найважливішим завданням людства. Ми - люди кінця ХХІ століття - майже ненароком для себе раптом опинились у подвійній ролі свідків і винуватців катастрофічних змін у навколишньому середовищі. Ми бачимо це, розуміємо, що це дуже серйозно, але чому ж тоді не припиняється цей страшний «марафон», що неминуче приведе людство до загибелі?

Наукові досягнення ХХ століття створили ілюзію про майже повну керованість світом, однак господарська діяльність людського суспільства, екстенсивне використання природних ресурсів, величезні масштаби відходів – все це входить в протиріччя з можливостями планети (її ресурсним потенціалом, запасами прісних вод, здатністю самоочищення атмосфери, вод, річок, морів, океанів).

На протязі століть людина безконтрольно брала все, що дає їй природа. Але, здається, природа хоче «помститися» за кожний невірний, необдуманий крок. Те, що людина зробила з навколишньою природою, вже по своїм масштабам катастрофічно. В результаті вода забруднюється вже в повітрі, забруднена і сама атмосфера, знищені мільйони гектарів родючих ґрунтів, ядохімікатами і радіоактивними відходами заражена планета, величезних розмірів досягло обезліснення і опустелювання та багато, багато іншого.

Головні проблеми в можливостях планети справитися з відходами людської діяльності, з функцією самоочищення і ремонту. Руйнується біосфера. Досить великий ризик самознищення людства в результаті власної життєдіяльності.

Людство з давніх пір забруднювало земну поверхню відходами своєї діяльності. Але у ХХ столітті відбувся різкий стрибок і в характері, і в масштабах, і у впливі забруднень.

Ґрунт, який не є продуктом праці людини й створювався природою протягом тисячоліть, нині в результаті хижацького користування, нерозумної аграрної політики та розбазарювання під різні види будівництва, кар'єри, полігони, знаходиться в стані виснаження, вичерпання. Внаслідок того, що в гонитві за врожаєм ґрунти почали орати дедалі глибше і частіше, завозити на поля величезні кількості мінеральних добрив та пестицидів для боротьби з шкідниками, на величезних площах здатність вбирати й пропускати воду, їх структура деградувала, вони перенасичені шкідливими хімічними речовинами. Повсюдно врожайність ґрунтів катастрофічно зменшується.

Як сказано в одній з доповідей ООН про стан земельних ресурсів світу, подальше існування нашої цивілізації поставлене під загрозу через широкомасштабну загибель родючих земель, що збільшується.

Одним з найважливіших компонентів рослинного світу є ліси - енергетична база біосфери, які відіграють дуже важливу роль у житті на планеті. Це - легені планети.

Під натиском людини ліси відступають на всіх континентах, практично у всіх країнах. Вони вирубуються скоріше, ніж виростають. Але ж саме ліс активно очищає атмосферу Землі від забруднення.

Зелені рослини вбирають вуглекислий газ, використовуючи його в якості будівельного матеріалу для своїх клітин. Кожен кубометр деревини – це майже півтони забраної з повітря вуглекислоти.

Нині безвідказні «легені» міст у багатьох регіонах планети вимагають не просто турботи, але волають про допомогу і врятування.

Слід зазначити, що останнім часом ліс через перенавантаження відпочиваючими, їх дикунське ставлення до природи, винищення рідкісних лікарських рослин, ягід, грибів, вирубування дерев, спричинені людьми пожежі втрачає свої оздоровчі та рекреаційні властивості. Він не витримує напливів людей у густонаселених регіонах, страждає і гине від промислових забруднень, а також внаслідок діяльності нафтовиків, будівельників, гірників.

Підраховано, що за сучасних темпів лісозаготівель, навіть у багатих лісом країнах його вистачить на 50-60 років (на відновлення потрібно 100-200 років).

За даними ООН, щорічно на планеті вирубують понад 3 млрд. м³ лісу, й ця цифра до 2000 року зростає в 1,5 рази. З найбільшим розмахом ліси винищуються в тропічному поясі. Пояснюється це багато в чому економічними причинами. Перш за все ліси знищуються внаслідок масових вирубок, які ведуться в інтересах не стільки самих держав-господарів, скільки - зарубіжних монополій. Лісову сировину вивозять на експорт в Японію, США, Англію, Францію.

Ще на початку ХХ ст. тропічні ліси, включаючи вологі вічнозелені і сезонні, були поширені на площі 24 млн. 500 тис. км². Зараз площа цих лісів скоротилась до 10 млн. км².

В цілому на Землі площа, зайнята тропічними лісами, за наше століття скоротилась з 16 до 7%. В окремих регіонах цей процес відбувається ще швидше.

Знищення тропічних лісів означає одночасне обідіння і зникнення тропічних екосистем, на створення яких треба було мільйони років. Як відомо, тропічні екосистеми відрізняються величезною різноманітністю і тваринного світу.

За останню тисячу років з лиця Землі зникло понад 100 видів тварин, 140 видів птахів. У всіх куточках Землі, на всіх континентах нині загострюється проблема знищення ареалів існування тварин. Найактуальнішою вона є для вологих тропічних лісів, але вже відомо багато районів в інших зонах, які за станом тваринного світу можна назвати районами екологічного лиха. Великої шкоди тваринам завдають не лише антропогенні забруднення та пожежі, але й бурхлива активність браконьєрів (за

останні роки ціна на слонові бивні зростає в десять разів, на рог носорога - 21 раз), які вбивають від 65 до 75 тисяч слонів (Танзанія, Кенія, Замбія, Заір, Конго, Судан).

Є великі регіони Світового океану, де останнім часом через деградацію середовища й хижацький вилов риби майже повністю зникли 25 видів найбільш цінних промислових риб, де щорічно винищують до 250 тис. особин дельфінів, сотні

тисяч акул, а кити давно знаходяться під загрозою вимирання.

Нині настав час серйозного переосмислення людством ставлення до природи, час об'єднання зусиль націй і народів у боротьбі за врятування біосфери планети, адже Земля у нас всіх одна; здійснення нових локальних, регіональних і міжнародних програм подальшого розвитку та вживання, які повинні базуватися на нових соціально-політичних засадах, екологічній основі, глибоких екологічних знаннях і підвищеній загальнолюдській екологічній свідомості.

Тягар цих турбот має лягти на всі країни. Ті з них, що розвиваються, перш за все повинні вирішувати демографічні проблеми, проблеми опустелювання, знищення лісів, фауни та флори, в свою чергу розвинені країни повинні також дбати про наслідки суперурбанізації, перезабруднення довкілля промисловими і сільськогосподарськими відходами, особливо токсичними, понадвиробництва та понадспоживання, кислотних дощів та демілітаризації. Всі країни повинні брати участь у збереженні світу, виправленні екологічної системи...

Глобальна проблема екологічного забруднення буде існувати до тих пір, поки все людство не об'єднається для її вирішення, тому що від цього належить майбутнє наступних поколінь. Як говорить древня індійська сентенція: «Природа - це не те, що ми отримали у спадщину від пращурів, а те що ми взяли у позику від нащадків».

Екологічна проблема в нашій країні виходить на перший план перш за все у зв'язку із загрозою фізичному та психічному розвитку й навіть виживанню. Негативний вплив навколишнього середовища на людину сьогодні настільки великий, що він усе більше й більше руйнує її генотип і завдає шкоди національному генофонду.

Людство – лише незначна частина біосфери, а людина є лише одним із видів органічного життя. Розум виділив людину з тваринного світу і дав йому величезну могутність. Людина протягом століть прагнула не пристосуватися до природного середовища, а зробити його зручним для свого існування. Тепер ми усвідомили, що будь-яка діяльність людини впливає на навколишнє середовище, а погіршення стану біосфери небезпечно для всіх живих істот, у тому числі і для людини.

Всебічне вивчення людини, її взаємовідносин із навколишнім світом призвели до розуміння, що здоров'я - це не тільки відсутність хвороб, але і фізичний, психічний і соціальний добробут людини. Здоров'я – це капітал, даний нам не тільки природою від народження, але і тими умовами, у яких ми живемо.

Екологічної проблеми в чистому вигляді не існує. Вона завжди прямо чи опосередковано пов'язана з політикою, економікою, новими технологіями, урешті-решт, із загальною культурою людини та зі спілкуванням людства, з рівнем зрілості екологічного розуміння в нього. І якщо в нації в цілому й у кожного громадянина зокрема не буде сформоване відповідальне екологічне мислення, то про жодне рішення екологічної проблеми не може бути й мови. Усі фактори, котрі впливають на екологічну проблему, взаємодіють між собою, посилюючи чи послаблюючи її гостроту.

Людина – це біологічна істота, тому всі природні фактори та умови, у яких вона живе, впливають на її здоров'я. Активна трудова діяльність упродовж багатьох тисяч років розвинула й ускладнила взаємозв'язок людини і природи. Лише шляхом пристосування до навколишнього середовища людина залишається жити на Землі. Сьогодні природне середовище, в

якому діє людина, змінюється швидше порівняно з адаптивністю людини, що негативно відбивається на її здоров'ї.

Рівновага людини з навколишнім світом – це насамперед її комфортне відчуття себе в ньому. Такий стан передбачає сприятливе поєднання умов життя, як природних, так і соціальних.

Покоління наших предків жили в тісному спілкуванні з природою. Уклад життя та праці був синхронним із природними режимами. Кожна пора року мала притаманні тільки їй трудову налаштованість і режим життя. Проблема

здоров'я людини вирішувалась досить ефективно і просто. Це пояснюється тим, що культура здоров'я складалась в індивідуальній свідомості особистості поступово, під впливом природних умов життя і була важливим елементом загальної культури людини.

Нині вся сукупність факторів діяльності людини, які негативно впливають на її здоров'я, вимагає іншого підходу до проблеми формування здоров'я. Сьогодні люди живуть у режимі виробничого циклу, однаково в будь-яку пору року. Умови життя та праці сучасної людини, безперечно, покращились, але наслідки цього далеко не однозначні.

Забрудненість навколишнього середовища, поряд із токсичними ефектами, таїть у собі небезпеку генетичних змін (на потреби промисловості спалюється 10 млрд. т. палива, у повітря потрапляє біля 20 млрд. т. вуглекислого газу, 300 млн. т. чадного газу, 50 млн. т. окису азоту, сотні млн. т. пилю, велика кількість шкідливих та канцерогенних речовин). Забруднення атмосфери стало великою проблемою для міст. Осідання викидів на крапельках води зумовлює появу димних туманів — смогу. Л. Батонн писав: «Станеться одне з двох, або люди зроблять так, що у повітрі стане менше диму, або дим зробить так, що на Землі стане менше людей».

Екологічна ситуація потребує мобілізації всіх урядових та неурядових організацій, усього суспільства на вирішення існуючих проблем. Основні шляхи для цього:

- перехід до матеріало- та енергозберігаючих технологій, а в перспективі до замкнутих, безвихідних циклів виробництва;
- раціональне природовикористання з урахуванням особливостей окремих регіонів;
- розширення природно-заповідних територій;
- екологічна освіта та виховання населення.

Вирішення проблеми здоров'я людини закладено всамій людині, у знанні та розумінні нею низки проблем, а також в умінні дотримуватись правил здорового способу життя.

Проблема екології - одна з найактуальніших у наш час, і хочеться вірити, що наші нащадки не будуть так схильні до негативних факторів навколишнього середовища, як в даний час. Проте людство до сих пір не усвідомлює важливості й глобальності тієї проблеми, яка стоїть перед нами щодо захисту екології. У всьому світі люди прагнуть до максимального зменшення забруднення навколишнього середовища. Не всі шляхи до подолання даної проблеми вирішені і нам варто самостійно дбати про навколишнє середовище і підтримувати той природний баланс, у якому людина здатна нормально існувати.

Темі масових заходів та книжкових виставок:

- «Так лікує сама природа»;
- «Наша планета - колиска життя»;
- «Хай квітує Земля»;
- «Екологічні дзвони сьогодення»;
- «Доля природи – наша доля»;
- «Обіймаємо землю красою й любов'ю»;
- «Світ не повторний та чудесний»;
- «Природне чудо України»;
- «Дивосвіт рідної природи»;
- «Краса землі – краса життя»;
- «Екологія очима молодих»;

- «Екологія ХХІ століття»;
  - «Світ навколо нас»;
  - «Екологія краю: тривоги і надії»;
  - «Природа просить захисту»;
  - «Земля – наш дім»;
  - «Увійди в природу другом»;
  - «В долі природи – наша доля».
- ✚ виставка-подорож «По заповідниках та національних парках»;
  - ✚ виставка-порада «Зроби свій дім щасливим»;
  - ✚ виставка-міркування «Ми і наша земля», «Планета у нас одна»;
  - ✚ тематична поличка «Довкілля – наш дім», «Про дива і таємниці природи-чарівниці».
- ❖ Інтернет-подорож «Природні парки: гордість і краса»;
  - ❖ Інформаційний калейдоскоп «Про дива і таємниці природи-чарівниці»;
  - ❖ Веб-презентація «Сторінками Червоної книги»;
  - ❖ Бібліотечні замальовки «Чари рідного краю»;
  - ❖ Екологічній бесіді «Увійди в природу другом»;
  - ❖ Екологічній годині «Ріки. Озера. Болота»;
  - ❖ Урок бесіду: «Чарівне моє довкілля»;
  - ❖ Екологічну вікторину: «Подорож в країну «Ельдорадо»;
  - ❖ Екологічний конкурс «Природа – наша мати треба її оберігати», «Ми люди поки є природа», «Екологія – зона тривоги»;
  - ❖ Диспут «Чи знаєш ти природу рідного краю».

СЦЕНАРІЙ «ЗЕМЛЯ - НАШ СПІЛЬНИЙ ДІМ»

Мета заходу: Ознайомити користувачів бібліотеки із проблемами людства ХХІ сторіччя; допомогти усвідомити, що кожна людина несе персональну відповідальність за майбутнє нашої планети, нашої Землі; розвивати вміння вболівати за

навколишній світ; виховувати у відвідувачів бібліотеки, людяність, доброту, почуття патріотизму, виховувати любов та повагу до природи, шанобливе ставлення до планети Земля.

Матеріально-технічне забезпечення: ноутбук, мультимедійний пристрій, презентація «Живе обличчя моєї землі», відеофільми, соціальна реклама, музичне оформлення, виставка тематичних фото та літератури.

Вступне слово бібліотекаря: Доброго дня! Я хочу розпочати

наш захід із слів Джеральда Дарелла: «Ми отримали в спадок невимовно прекрасний і багатообразний сад, але біда наша в тому, що ми погані садівники, що не засвоїли найпростіших правил садівництва. Із зневагою ставлячись до цього саду, ми робимо це з багатодушним самозадоволенням неповнолітнього

ідіота, який шматує ножицями картину Рембранта». **(Перегляд презентації про Землю)**

1. Перегляд відеоролику «Наш дім планета Земля»

2. Звучить пісня "Ти - Земле моя» у виконанні С.Ротару

Ведучий 1: Ми живемо на найдивовижнішій планеті – планеті світлих сонячних ранків, яскравих лагідних днів і тихих зоряних ночей, що пахнуть м'ятою та матіолою. На планеті, що дарує найщиріші почуття і щастя тим, хто шанує, любить та оберігає її!

Учасник 1: Земле рідна!

Якою красою, якими барвами радуєш,

Якими пахощами вітаєш!

Ти даєш нам хліб і до хліба.

Стелиш під ноги трави і квіти.

Напинаєш над головою голубе небо із ясним сонечком

Як не любити тебе?!

Як не берегти краси твоєї,

Не примножувати її?

Ведучий 2: Планета Земля – наш спільний дім. Із тих далеких часів, як Господь створив людину, Земля була її матір'ю і годувальницею. А людина була частиною природи і частиною Землі. 1961 року космонавт Юрій Гагарін перший побачив Землю з космосу і вигукнув: «Яка красива наша Земля! Окутана тонким блакитним серпанком атмосфери, як коштовний діамант сяє на фоні чорного вакууму Космосу».

Ведучий 3: Земля... Яка вона? Земля породжує джерельця і стрімкі потоки, трави і дерева. Вона тримає на собі океани, ганяє хмари та грається їхніми тінями. Приймає всі дощі, сніги, тумани. Вона розкривається жерлами вулканів, запускає птахів у небо, радіє кожній пташці і тварині.

Ведучий 4: «Земля – колыска розуму, але не можна вічно жити у колысці. Більше того, Земля лише одна з планет, де можливе життя. Вихід у космос – матеріальна основа відтворення майбутнього людства».(К.Е. Ціолковський). Все живе на Землі має одну колыску, ім'я якій природа. То ж пам'ятаємо, що людина – частина природи. Знищуємо природу – значить знищуємо самі себе.

Ведучий 5: Земля – колыска людства. Давайте спробуємо зазирнути в обличчя нашої планети, побачити яка вона, ... як співає..., радіє, ... як плаче... , як стогне від болю, якого їй завдають люди..

Ведучий 6: «Дивлячись на Землю з космосу, ти розумієш, що всі ми, незалежно від того, на якому континенті живемо, і в якому місті, всі ми – брати і сестри, Земля – наш спільний дім, який ми повинні оберігати і про який повинні піклуватися». Її обличчя під впливом діяльності людини постійно змінюється. Ми - люди ХХІ століття - майже ненароком для себе раптом опинились у подвійній ролі свідків і винуватців катастрофічних змін на Землі.

Ведучий 1: Кожна людина має можливість замислитися над тим, що вона може зробити для вирішення екологічних проблем. Кожен мешканець планети може зробити свій маленький внесок у справу захисту навколишнього середовища: очистити від сміття прилеглі території, висадити хоча б одне дерево, відмовитися хоча б на день від використання автомобіля.

Ведучий 2: Весь наш сьогоднішній добробут, наш поступ у завтра передусім залежить від землі. Від її щедрості, її безсмертя. Як зберегти нам живу силу землі, її вічну родючість? Як примножити плоди землі, досягти того, щоб нива наша завтра була багатішою? Це складне питання стоїть перед нами і вимагає його розв'язання.

Ведучий 3: Спілкування з природою просто дає нам радість. Чому? Мабуть тому, що природа – це невичерпне джерело краси, яка не може залишити байдужою навіть найчерствішу людину. Травинка, що вперто пробивається крізь сірий асфальт, громаддя гір, ширяння орла або політ бджоли, нічні співи солов'я або вигин лебединої шиї, безодня нічного зоряного неба – все це несе в собі

невичерпний заряд краси. І все це таке близьке і дороге людському серцю.

Ведучий 4: Для кожного з нас слово «природа» пов'язане насамперед з пейзажами рідного краю, того куточка землі, де минули дитячі роки, де мамина колискова пісня зливалася з шумом дерев за вікном. На все життя ті краєвиди закарбовуються в пам'яті, серці, душі незабутніми спогадами. Для когось це білокорі, стрункі берізки чи трепетні тополі, для інших – барвисто уквітчана килимами трава чи смарагдове руно гірських полонин.

Бібліотекар: Щоб зберегти природу і наше життя, ми повинні з повагою та обдуманно відноситися до братів наших менших.

3. Звучить «Гімн екологів»

Ведучий 5: Але ніколи Людина не відчувала такої тривоги за наш спільний дім, як в останні десятиріччя. А скільки ще навколо видимих і невидимих слідів нерозумної діяльності людини. Ерозія ґрунтів, кислотні дощі, озонові дірки... Дедали більше забруднюється атмосфера, гідросфера та літосфера, накопичений великий обсяг відходів людської діяльності при одночасному виснаженні майже всіх природних ресурсів.

Учень 2: Зупинися, людино, на мить...

І відчуй, як планеті болять.

Як із серця крик вирина –

Зупинися, Земля в нас одна!

Як у серці тліє любов,

Щоб колись розгорітися знов.

Зупинися, людино, на мить...

І відчуй, як планеті болять.

Ведучий 6: Небачено активна й здебільшого непродумана діяльність людини, супроводжувана знищенням природних ресурсів і забрудненням навколишнього середовища, призвела до того, що нині наша планета перебуває в критичному стані, коли до глобальної катастрофи залишилися лічені кроки. Але через свої хибні моральні принципи, духовне зубожіння, деградацію екологічної свідомості і совісті ми знову опинилися на порозі нового, чи не найжахливішого етапу виживання – екологічної кризи.

Ведучий 1: Глобальне знищення природи – то лише побічний результат згубної діяльності суспільства. Екологічна драма розгортається на наших очах. Ми бачимо це, розуміємо, що це дуже серйозно, але чому ж тоді не припиняється цей страшний «марафон», що неминуче приведе людство до загибелі? Екологічна ситуація вже близька до критичної.

Ведучий 2: Потрібні нові ідеї, зусилля і колосальні матеріальні витрати, щоб зупинити катастрофу. Тому ставлення людини до природи нині набуває такого самого морального значення, як і ставлення людини до людини.

«Людина давно втратила здібність передбачувати. Вона знайде свій кінець, коли зруйнує Землю», – сказав Альберт Швейцер.

4. Відео «Крик Землі»

Ведучий 3: Людина знищує свій дім – Землю. Стогне Земля, не вщухає її біль, не загоюються її рани. І все це стукає в двері наших домівок захворюваннями, спустошеннями землі. Земля нам подає сигнал «SOS».

Учень 3: Пробач, Земле, пробач, пробач, пробач.

Ми, люди, так тебе образили.
Луна крізь твій надривний плач,
Бо болю ми твого не бачили.
Вважали ми, що так і треба!
Палили, нищили, сушили і рубали.
І ось за це нам тепер нагорода:
Квітучу нашу Землю не впізнати.
Вона у чаді та диму,
Зникають звірі, висихають ріки.
І б'ють в набат сьогодні ось чому
Майбутні покоління...
Вони теж хочуть жити
І милуватися красотами Землі...

Ведучий 4: По-материнськи щедро наділила природа своїми безцінними багатствами і красою українську землю. Та, на жаль, сьогодні на кожному кроці видно наслідки нашого бездумного споживацького, зрештою варварського, ставлення до неї. Чому так відбувається? Чому люди знищують свій дім? Чи розуміють вони наслідки своїх дій?

Учасник 4: Я б вигадала іншу Україну,
Якби Її на світі не було...
Її плекала б, мов малу дитину,
Щоб українство мальвами цвіло.
Я б на коліна стала перед Богом,
Молилася б за неї день і ніч.
Я відшукала б зоряну дорогу.
Для Неї запалила б сотні свіч.
Я б вимріяла іншу Україну,
Якби Її на світі не було.
Молюсь за Неї, доки є ще днина,
Щоб українство в безвість не пішло...

Ведучий 5: В нашій незалежній Українській державі сьогодні особливо гостро постало питання екологічного оздоровлення та охорони навколишнього середовища. Необхідно, щоб кожна людина пройнялась відповідальністю за долю природи. Стан навколишнього середовища України на сьогоднішній день вважається критичним. За тривалістю життя населення Україна посідає 52 місце в світі. Постає справедливе питання: що стало причиною цього? Відповідь фахівців – одна із причин - забруднення навколишнього середовища.

Згідно з прогнозами науковців населення Землі може подвоїтись протягом наступних 50 років. Майже 12 млрд. людей повинні навчитись жити на земній кулі, довжина екватора всього 40 000 км, і не просто жити, а як добрі господарі дбати про землю – свій власний дім,

оберігати її. Тому священний обов'язок усіх полягає у постійній турботі про благо нашого спільного дому, а отже, й про себе. Дехто вважає, що нічого не трапиться, якщо я кину папірець, недопалок, викину пляшку з-під напою, залишу в лісі недоїдки, а насправді ми бачимо навколо жахливі сміттєзвалища. По тому, як людство ставиться до проблеми сміття можна судити наскільки суспільство цивілізоване. Недаремно кажуть: **«Чисто не там, де прибирають, а там, де не сміять!»** На жаль в нашій країні не існує така система штрафів, щоб люди перш ніж викинути де попало сміття, спочатку подумали б, або злякалися б штрафних санкцій. Але ще більша проблема виникла щодо утилізації цього сміття.

(Порівняння з Німеччиною)

6. Відео «Проблема утилізації сміття в Україні»

Ведучий 6: Сміття – обов’язковий продукт життєдіяльності людини. У середньому мешканець великого міста щодня викидає його 1–2 кг. В Європі рекордними показниками організованості можуть похвалитися швейцарці й німці, які не лінуються віднести електричні елементи в одне місце, скляні пляшки вкинути в один контейнер, пластикові – в другий, папір – в третій, органічні рештки – в четвертий...

Ведучий 1: У нас справи зі сміттям набагато гірші. Охорона довкілля та створення безпечних умов для життєдіяльності населення країни – одне з головних завдань, які офіційно поставила перед собою Україна.

Ведучий 2: Проблема сміття в Україні доволі нова. Наприклад, раніше в селах не було сміття взагалі, адже все воно було органічного походження і повністю підлягало утилізації або переробці і використанню (наприклад, у формі компостування). Через це в селах взагалі не було полігонів для складування сміття. Тому тепер навколо сіл і утворюються у великій кількості несанкціоновані звалища.

Ведучий 3: Прикро це визнавати, та несанкціоноване скидання сміття в містах відбувається як правило в самих цінних природних куточках. Люди, не замислюючись, залишають сміття в місцях відпочинку – на берегах озер або річок, на пляжах; у лісі поблизу свого будинку або дачі і т.д. Майже 50% того, що ми викидаємо (папір, скло, метал та інші матеріали), є придатним для повторного використання. На жаль, велика частина відходів все ще відправляється на звалища.

Приблизний склад міських твердих відходів, %:

- ❖ папір - 41
- ❖ харчові відходи - 21

- ❖ скло - 12
- ❖ залізо та його сплави - 10
- ❖ пластмаса - 5
- ❖ деревина - 5
- ❖ гума та шкіра - 3
- ❖ текстиль - 2
- ❖ алюміній - 1
- ❖ інші матеріали - 0,3

Ведучий 4: В Україні сміттєспалювальні заводи діють у Києві, Харкові та інших містах. У 1989 році на сміттєспалювальних заводах України знешкоджено 8,2 % твердих побутових відходів. Попереднє сортування сміття на заводах за існуючою технологією не передбачається. Ще один такий завод діє у Дніпропетровську.

Ведучий 5: Та все ж людина може вплинути на подальшу «долю» тих відходів, які вона викидає. За будь-яких умов у боротьбі зі сміттям вирішальну роль відіграє особисте ставлення кожного з нас до цієї проблеми. Найперше, це сортування, за словами фахівців, розділення сміття, зменшить до 40% кількість відходів, що йдуть на сміттєзвалища.

Сценка: «Екологічна казка «І у сміття є будинок»

Автор: Одного разу під лавкою зустрілись енергозберігаюча лампочка....

(виходить лампочка), прочитана газета (виходить газета), скляна пляшка (виходить пляшка).

Всі вони опинились під лавкою по-різному. Лампочка випала з дірявого пакета з під сміття, газету залишила дівчинка, а пляшку викинув хлопець, проїжджаючи на велосипеді.

Першою заговорила лампочка:

Лампочка: Мене не можна губити, адже я особлива і для мене є спеціальний контейнер.

Газета: А мене взагалі не можна залишати на вулиці, у будь-який момент піде дощ і я промокну.

Пляшка: Стоп! Не хвилюйтесь і не засмучуйтесь! Ми – сміття, а значить у нас є будинок і це – сміттєвий ящик! А наше завдання туди потрапити.

Автор: У цей момент вітер приніс поліетиленовий пакет, на якому був зображений смайлик, тому він був у гарному настрої.

Пакет: Привіт!

Пляшка: Тихіше не заважай! Ми розробляємо план!

Пакет: Який ще план?

Пляшка: План повернення додому.

Лампочка: Спочатку ми повинні потрапити до сміттового ящика, а звідти на сміттєпереробний завод.

Газета: А там з нас зроблять нові і корисні речі.

Пакет: Не смішіть мене! Краще як я, літати по світу і бачити багато цікавого. (пакет кружляє і відлітає)

Пляшка: Друзі, у мене є ідея! Давайте покотимось за вітром, нас обов'язково помітять, піднімуть і ми потрапимо додому (кружляють і зникають).

Автор: А пакет так і залишився самотнім і непотрібним. Пляшка, що стоїть на вітрині бачила його одного разу, він був брудний і подертий. Ви запитаете мене, звідки я знаю цю історію? Мені розповіла її та сама газета, але тепер це не газета, а нова чудова книжка.

Міністр екології: Нам належить зробити багато корисних справ. Чим менше сміття буде на планеті: у вашому дворі, на вашій вулиці, у вашому місті, тим зеленішими стануть дерева, тим чистіше повітря. Ви бачите плакат з намальованим деревом без листя. (Ми вивісимо це голе

дерево в коридорі, а ви про кожне добре діло, зроблене в ім'я природи, напишіть на зеленому листочку, який прикріпите до нашого дерева. І коли дерево стане зеленим, ви наочно побачите свою згуртованість, дружбу і єдність у захисті природи).

Бібліотекар: Якщо ви хочете стати природоохоронцем, дотримуйтесь простих, але водночас мудрих порад Марі Клейтон і Крістофера Ендерлайна.

Зелений рух – це більше, ніж політична ідеологія. Це філософія повсякденного життя.

Цей список порад для тих, хто має «зелений дух» і хоче внести цей дух в буденне життя.

Учасник 1: Використовуйте вторинний папір, скло, метал, утилізуйте їх.

Учасник 2: Не дуже часто використовуйте одноразові стаканчики, тарілки та інше начиння.

Учасник 3: Використовуйте полотняні рушники замість паперових серветок.

Учасник 4: Відремонтуйте поламану річ замість того, щоб її викидати.

Учасник 1: Купуйте на Новий рік тільки штучну ялинку.

Учасник 2: Для приготування їжі використовуйте не алюмінієвий, а скляний або емальований посуд.

Учасник 3: Вивчайте свою найближчу річку й роби все можливе для її охорони.

Учасник 4: Користуйтеся нетоксичним милом.

Учасник 1: Не мийте під душем дуже довго – економте воду.

Учасник 2: Закручуйте кран під час чищення зубів.

Ведучий 6: Настав час усій громадськості бити на сполох, рятувати своє майбутнє, майбутнє нації від екологічних катастроф!

Ведучий 1: Та якби хотілося, щоб Земля наша стала ще родючішою, криниця - джерельною, душа – глибокою, мова – солов'їною, мама – безсмертною, а людина – вічною.

Ведучий 2: Земля – наш спільний дім. І наш обов'язок любити та оберігати її. У якому б куточку нашої планети ми не проживали, від скелястих гір до пустелі Сахара. ПАМ'ЯТАЙТЕ!

Ведучий 3: Піклування про таку різну, але таку рідну домівку за нами! Ми, користувачі бібліотеки передаємо естафету у підтримку Землі усім школярам, студентам та жителям нашої планети. Земля – наш спільний дім!

(Учасники передають глобус, говорячи фразу «Земля – наш дім» різними мовами)

Ведучий 4: Людино, люби і насолоджуйся природою, зігрій теплом свого серця, цінуй і бережи! Природі потрібна твоя допомога. Надай її! Роби все для збереження життя на нашій планеті, адже вона така

прекрасна!

Життям і добробутом людина зобов'язана насамперед землі-матінці. Стародавня народна мудрість учить: *«Держімося землі, бо земля держить нас».*

Рекомендована література:

Безак-Мазур, Е. Транскордонні проблеми токсикології довкілля [Текст] / Е. Безак-Мазур, Т. Шендрік; пер. з польськ. Н. Ярошенко. – Донецьк: «Информационно-аналитический центр «Донбассинформ», 2008. – 300 с.

Гайнріх, Д. Екологія: *dtv-Atlas = dtv-Atlas Okologie* [Текст] / Д. Гайнріх, М. Гергт; худож. Рудольф і Розмарі Фанерт; наук. ред пер. В. Серебряков. – Київ: Знання-Прес, 2001. – 287с.: іл.

Кінько, Т. Земля – планета спраги [Текст]: Україна в контексті глобальної водної кризи : наук.- попул., інформ.- енцикл. вид. / Т. Кінько, М. Кінько. кн. 1. – Київ: «Видавничо-поліграфічний центр «Літопис-XX», 2004. – 288 с.

Природні умови та ресурси Тернопільщини [Текст] / рец.: І. П. Ковальчук, В. М. Петлін, Г. І. Денисик; наук. ред. М. Я. Сивий, Л. П. Царик. – Тернопіль: «Терно-граф», 2011. – 512 с.: іл. – (Природні умови та ресурси Поділля).

* * * * *

Екологія – залежність майбутнього від сьогодення [Електронний ресурс] // Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2020. – Режим доступу: <https://www.istu.edu.ua/pro-mntu/publikaciji-v-zmi/ekologija-zalezhnist-maibutnogo-vid-sogodennja/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 13. 08. 2020.

Найактуальніші екологічні проблеми Землі [Електронний ресурс] // Автоекоприлад. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://eco.aep.kiev.ua/novini/15-najaktualnishihekologichnih-problem-zemli/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 13. 08. 2020.

Наша планета – колиска життя [Електронний ресурс] // Галицьке слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2020. – Режим доступу: http://galslovo.if.ua/index_old.php?st=2452, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 13. 08. 2020.